УШАГЛАРЫМЫЗ ҮЧҮН ДӘЈӘРЛИ ӘСӘРЛӘР ЈАРАДАГ

Јарадычылыг планларымыз

БИЗИМ БОРЧУМУЗ

КОММУНИЗМ чәмијјәтинин гәһрәман гуручулары, хошбәхт вәтәндашлары олачаг кәнч нәслин тә'лим-тәрбијәси илә мәшғул оланларын, о чүмләдән совет јазычыларынын гаршысында бөјүк, шәрәфли вә мәс'улијјәтли вәзифәләр дурур. Бунлардан ән мүһүму мүасир һәјатымызы вә ону јарадан мүасир гәһрәман сурәтини бу күнүн тәләбинә лајиг бир сәвијјәдә әкс етдирән әсәрләр јарадыб кәнч охучулара чатдырмаг вәзифәсидир.

Бу нөгтеји-нәзәрдән башга јазычы јолдашларла бирликдә мән дә өһдәмә дүшән вәзифәни јеринә јетирмәјә чалышырам.

Кичик вә орта јашлы мәктәблиләр үчүн сүлһ, азадлыг, әмәк, достлуг, вәтән мәһәббәти, вәтәни мүдафиә, мәктәбли, пионер вә комсомолчу гәһрәманлар мөвзуларында ше'р вә поемалардан ибарәт «Өлкәмин чичәкләри» адлы китабым чапа һазырдыр. Инди сосиалист Бакысы, Сумгајыт вә Нефт дашлары, бунлары гуруб-јарадан совет адамлары һаггында, елчә дә халг тәрәфиндән «Достлуг кәмәри» адландырылмыш Бакы—Тбилиси—Јереван газ кәмәрини јараданлар һаггында вә бу зәминдә совет халгларынын бејнәлмиләл достлугу вә гардашлығы мөвзусунда ше'р вә поемалар јазмагдајам. Бунлардан башга ата-аналар, мүәллимләр, педагожи мәктәбләрин тәләбә вә шакирдләри, китабхана вә саир тә'лим-тәрбијә мүәссисәләри ишчиләринә көмәк мәгсәди илә «Әдәбијјат вә тәрбијә» мөвзусунда бир китаб да һазырлајырам. Бурада Азәрбајчан совет ушаг әдәбијјатынын инкишаф јолу вә ушагларын тәрбијәсиндә бәдии әдәбијјатдан истифадә мәсәләләринә аид мәгаләләр олачагдыр. Бу китаб да тәхминән һазырдыр.

Мән отуз илдән артыг бир мүддәтдән бәри IV синиф «Ана дили» дәрслијинин тәртибчи—мүәллифијәм. Инди һәмин китабы да мәктәбин һәјатла даһа јахындан әлагәси вә материалларын даһа да мүасирләшдирилмәси нөгтеји-нәзәриндән тамамилә јенидән ишләјирәм.

Микајыл РЗАГУЛУЗАДӘ

КӘНЧ НӘСИЛ ҮЧҮН

БИЗИМ кәнч нәслимиз чох хошбәхтдир ки, коммунизм дөврүндә јашајыб јарадачаг. Биз јазычылар мәктәбли вә пионерләримиз үчүн әсәр јазмағы өзүмүзә бөјүк шәрәф иши билирик. Ахы, кәнч нәсил бизим јаратдығымыз әсәрләрлә дә тәрбијәләниб, коммунизм чәмијјәтинә лајиг вәтәндашлар кими јетишәчәк. Шанлы партијамыз вә Совет дөвләтимиз кәнч нәслин тәрбијәсинә бөјүк әһәмијјәт верир.

Өлкәмиздәки бөјүк тарихи күнләрлә әлагәдар олараг, башга гәләм јолдашларым кими, мәним дә бир сыра јарадычылыг планларым вардыр.

Инди мән газдан истеһсал едилән кимјәви мәһсуллар мөвзусунда бир поема үзәриндә чалышырам. Бундан башга кичикјашлы ушаглар үчүн бир нечә маһны гәләмә алмышам. Бу күнләрдә «Ағыллы инсанла дәли Күрүн нағылы» адлы әсәрими битирмишәм. Бу әсәр совет инсанларынын тәбиәтлә мүбаризәси вә Минкәчевирдә кедән гуручулуг ишләринә һәср олунмушдур.

Мән кәнч достларым пионер вә мәктәблиләр үчүн Коммунист әмәји бригадаларынын ишини тәрәннүм едән бир сыра әсәрләр, ушагларын мәктәб һәјатына, аилә тәрбијәсинә аид шеирләр, Вәтәнимизин көзәл тәбиәтини вә инсанларыны тәсвир едән поемалар, кичикјашлы ушагларымыз үчүн маһнылар вә нағыллар јарадачағам.

Чалышачағам ки, јаздыгларым коммунизм дөврүндә јашајан хошбәхт нәслимизә лајиг әсәрләр олсун.

М. СЕЈИДЗАДӘ.

ШӘРӘФЛИ ВӘЗИФӘ

УШАГ вә Кәнчләр Әдәбијјаты Нәшријјаты бу ил мәним «Тәк гајыг» адлы һекајәләр китабымы нәшр едир. Китабда топланмыш һекајәләрдә халгымызын ингилаби кечмишиндән бәһс олунур.

Кәнч охучулар индики күнләрин, даһа көзәл кәләчәјин гәдрини билмәк үчүн халгымызын ингилаби кечмиши илә таныш олмалыдырлар. Елә бу мәгсәдлә дә мән бу ил 1918—1919-чу илләрдә Азәрбајчанда баш вермиш ингилаби һадисәләрдән бәһс едән «Демосфен», «Алексеј» адлы һекајәләр јазмыш вә «Пионер» журналында дәрч етдирмишәм.

Мән, өз кичик достларым—октјабрјатлары да унутмурам. «Көјәрчин» журналында дәрч едилмиш «Балача тәбиәтчи», «Чүчә бөјүдү» һекајәләр мәһз онлар үчүн јазылмышдыр.

Ушаг әдәбијјаты гаршысында дуран ән мүһүм мәсәләләрдән бири мүасирликдир. Мүасир дөврүмүзүн һәјат һәгигәтләрини бәдии әдәбијјат васитәсилә кәнч охучулара чатдырмаг ушаг әдәбијјаты саһәсиндә чалышан јазычыларын үзәринә дүшүр. «Дәчәлләр» повестиндән сонра колхозчу малдарларын јахын көмәкчиләри—пионер вә мәктәблиләр һаггында «Дағларда шимшәк чахыр» повестини јазыб гуртармышам.

Кәлән ил Вәтәнимиздә В. И. Ленин адына Үмумиттифаг Пионер Тәшкилатынын јарандығы күнүн 40 иллији бајрам едиләчәкдир. Мән дә бу бајрам мүнасибәти илә өз кәнч охучуларыма һәдијјә һазырлајырам. 1924—1925-чи илләрдә Совет Азәрбајчанынын кәндләриндә јарадылмыш илк пионер дәстәләри, бу дәстәләрдә бирләшмиш чәсур ушаглар һаггында «Шипшапаг» адлы повест јазмаға башламышам. Повестин бир нечә фәсли артыг һазырдыр. Әсәри 1962-чи илин март—апрел ајларында тамамлајачағам.

Ејнулла АҒАЈЕВ.

АКИФИН СӘҺВИ

Акиф дәниз кәнарына,
Јашыл бағa јол саланда,
Көрүр әлван чичәкләри,
Гызыл күлү нечә јанда.
Көзәтчидән долдаланыб
Күл-чичәји гырыб чыхыр.
Сәлигәли әкинләри
Әзиб, гарышдырыб чыхыр.
Амма дүнән евләринә
Гонаг кәләндә Фүрузә—
Истәди ки, дибчәкдәки
Чичәкдән бир шахә үзә.
Акиф она сығылдырараг
Деди:—Ону мән әкмишәм;
Кедим башга күл кәтирим,
Бу күлә зәһмәт чәкмишәм.
Дүшүнмәди о, бағ салыб
Гајғысына галанлары,
Сәһәр, ахшам кәлиб бура
Тәмиз һава аланлары

Сәрдар ӘСӘД

Шәкилдә: јазычы Ј. Әзимзадә јолдаш мәктәблиләр арасында. Фото Х. Рүстәмовундур.

УШАГ ӘДӘБИЈЈАТЫНА ДИГГӘТИ АРТЫРМАЛЫ

Партија вә һөкумәтимиз кәнч нәслин тәрбијәсинә даим гајғы көстәрирләр. Ушагларын тәрбијәси өлкәмиздә үмумхалг ишинин чох мүһүм бир саһәси олмушдур. Коммунизмин мадди-техники базасыны јарадан кәнч нәслин тәрбијәсиндә, әдәбијјат мүһүм рол ојнаја биләр вә ојнамалыдыр. Ушаг әдәбијјаты илә мәшғул олан јазычыларымыз гаршыја гојулан бу шәрәфли вәзифәләри дәриндән дәрк едир, ушаг әсәрләринин идеја-бәдии хүсусијјәтләрини тәләбкар вә һәссас охучуларымызын сәвијјәсинә јүксәлтмәјә сә'ј көстәрирләр. Сон илләрдә Азәрбајчан совет ушаг әдәбијјаты мөвзу вә бәдии формача чох инкишаф етмиш вә зәнкинләшмишдир. Ушаг әдәбијјатынын бу инкишаф мәрһәләсиндә ушаглар һаггында јазан јазычыларла јанашы, Рәсул Рза, М. Ибраһимов, С. Рәһимов, Ә. Вәлијев кими танынмыш јазычыларымыз да хејли фәалијјәт көстәрир, балаларымызын күндән-күнә артан тәләбини өдәјән дәјәрли әсәрләр јарадырлар.

Ушаг әдәбијјатынын инкишафында пешәкар ушаг јазычыларымызын әмәји даһа бөјүкдүр. Е'тираф етмәк лазымдыр ки, пешәкар ушаг јазычылары кими танынмыш М. Сејидзадә, М. Рзагулузадә, Ј. Әзимзадә, М. Дилбази, Е. Агајев, һ. Аббасзадә, Ә. Бабајева, З. Чаббарзадә, Х. Һасилова вә башгалары јарадычылыг имканларындан сәмәрәли истифадә едир, өз әсәрләриндә мүасир мөвзулара, ушагларын аилә вә мәктәбдәки фәалијјәтинә кениш јер верирләр. Ушаг јазычыларымызын мүасир мөвзуну диггәт мәркәзиндә сахламалары вә өн плана чәкмәләри, ушаг психолокијасыны даһа дәриндән өјрәнмәјә чалышмалары диггәти чәлб едән јахшы хүсусијјәтдир. М. Рзагулузадәнин «Машын», «Мүбаһисә», Е. Ағајевин «Демосфен», Ј. Әзимзадәнин «Надир дарыхмыр», «Мәртәбәләр», Е. Маһмудовун «Венеранын көјләри од ичиндәдир» вә саир әсәрләри она көрә һәвәслә охунур ки, бу әсәрләр ушаглары марагландыран ән вачиб мөвзуларда јазылмыш, һәјат материаллары үмумиләшдирилмиш вә бәдии сәвијјәјә галдырылмышдыр. Ушагларымыз бу әсәрләр васитәсилә совет техникасынын әмәји јүнкүлләшдирмәкдә ролуну, әмәк адамларынын кумраһ вә шән һәјатыны, каинаты фәтһ едән гәһрәманлыг нүмунәләрини өјрәнир, коммунизм руһунда тәрбијә олунурлар. Ушаглар бөјүк наилијјәтләримиздән бәһс едән әсәрләрлә бәрабәр, ингилаби кечмишимиздән, харичи өлкәләрдәки ушагларын һәјатындан, мүстәмләкә әсарәтинә гаршы инадлы мүбаризә апаран гәһрәманлыглардан вә с. бәһс едән әсәрләри дә марагла охујур вә тәрбијә олунурлар. Јазычы Е. Ағајевин «Демосфен» һекајәсиндә 1918-чи илин ијул ајында Азәрбајчанда кедән ингилаби мүбаризәләрдән бәһс олунур. Кичик охучулар бу әсәр васитәсилә ушагдан бөјүјә гәдәр халгымызын јаделли ишғалчылара гаршы гәһрәманлыгла мүбаризә етдијини өјрәнир, Азад вә Исмајыл кими ушагларын нәчиб әхлаги сифәтләриндән нүмунә көтүрүрләр.

Ушаг әдәбијјатынын сон инкишаф мәрһәләсиндә диггәти чәлб едән чәһәтләрдән бири дә һ. Әфәндијев, Б. һәсәнов, Х. Әлибәјли, Н. Сүлејманов, һ. Чүмшүдов вә башга кәнчләрин ушаг әдәбијјатымызы зәнкинләшдирән дәјәрли әсәрләр јаратмаларыдыр.

Бу мүвәффәгијјәтләрлә бәрабәр, ушаг әдәбијјаты саһәсиндә чидди нөгсанлар да вардыр. Ушаг әдәбијјаты әдәбијјатымызын үмуми инкишафындан һәлә дә керидә галыр, ушагларымызын артан тәләб вә зөвгләрини лазыми сәвијјәдә өдәјә билмир.

Ушаг әдәбијјаты саһәсиндә чалышан јазычы, ејни заманда, көзәл педагог олмалы, ушаг аләминин ачылмамыш сирләрини дујмағы вә гәләмә алмағы бачармалыдыр. Е'тираф етмәк лазымдыр ки, бә'зи ушаг әсәрләринин ән бөјүк гүсуру онларын мәһз ушагларын јаш вә билик сәвијјәсинә, көрүш даирәләринә, психоложи хүсусијјәтләринә ујғун олмамасыдыр. Мә'лумдур ки, ушаг әсәрләриндә јалныз ушаглар дејил, бөјүкләр дә иштирак едир вә онларын нәчиб сифәтләриндән ушагларымыз нүмунә көтүрүрләр. Тәәссүфлә гејд етмәк лазымдыр ки, бә'зи ушаг әсәрләриндә бөјүкләрин сурәти бир гајда олараг биртәрәфли тәсвир едилир. Бөјүкләр әсасән нәсиһәт едир, мәсләһәт верир вә саирә. Бә'зи әсәрләрдә исә бөјүкләр һәтта ушаглардан белә аз биләк адамлар кими тәсвир олунурлар ки, бу да сәһвдир. Мәсәлән, һ. Гараоғлунун «Чејран гузусу» һекајәсиндә тәсвир олунан ата сурәти һәјаты тәчрүбәси олмајан, мүшаһидәчә зәиф, өз ушағындан белә аз биләк бир адам кими охучулара танылыр.

Јери кәлмишкән гејд етмәк лазымдыр ки, ушагларымызын тәрбијә вә тәһсилиндә бөјүк рол ојнајан тәрбијәчиләрин, пионер баш дәстә рәһбәрләринин, комсомол ишчиләринин вә мүәллимләрин нәчиб образларыны јаратмаға јазычыларымыз аз диггәт верирләр.

Ушаг әдәбијјатымыз сон илләрдә мөвзу чәһәтдән зәнкинләшдији кими, бәдии формаларла да хејли мүкәммәлләшмишдир. Е. Маһмудовун вә Н. Абдуллајевин елми—фантастик мөвзудакы һекајә вә повестләри, һ. Зијанын тәмсилләри, Ә. Әмраһовун гәһрәман ушаглар һаггында јаздығы «Интигам», «Дөрд дост—дөрд гәһрәман», «О, гәлбләрдә јашајыр» вә саир очеркләри ушагларымызын ән чох севдији әсәрләрдир.

Јазычыларымыз ушаг әсәрләриндә јени формалар ахтармаға, өз фикирләрини кәнч охучулара даһа асан вә әлверишли јолларла чатдырмаға бундан сонра да чидди фикир вермәлидирләр.

Гејд етмәк лазымдыр ки, мәктәб һаггында јени Ганунла әлагәдар олараг, јазычыларымыз ушагларын әмәк фәалијјәтләринин тәсвиринә, тәһсилдә вә коллектив ичәрисиндә һәртәрәфли инкишаф етмиш нәсил кими бөјүмәләринә көмәк көстәрән дәјәрли әсәрләр јазмаг саһәсиндә пассивлик көстәрирләр. Тәәссүф ки, бизим јазычыларымыз тәрбијә очагларына, пионер дүшәркәләринә аз-аз кедир, әсәрләрини мүәллимләр, ушаглар вә тәрбијәчиләр арасында музакирә етмирләр. Елә бунун нәтичәсидир ки, бә'зи әсәрләрдә ушагларын әмәк фәалијјәти, коллектив ичәрисиндә тәрбијәси зәиф көстәрилир, сурәтләр бәдии јүксәклијә галдырылмыр вә беләликлә әсәр сөнүк вә тәсирсиз олур.

Партијамызын тарихи XXII гурултајы һәр бир ушаг үчүн хошбәхт ушаглыг тә'мин етмәји, коммунизм чәмијјәти гуручулуғун ән вачиб мәсәләләриндән бир кими ирәли сүрүр. Үмид едирик ки, ушагларын һәјатындан јазан јазычыларымыз бу бөјүк вәзифәни јеринә јетирмәк үчүн бүтүн имканлардан сәмәрәли истифадә едиб, коммунизмдә јашајан нәслин тәләб вә зөвгүнә аид дәјәрли әсәрләр јарадачаглар.

Чамал ӘҺМӘДОВ.

Арзу едирик

Мәктәб марағлы мөвзулар мәнбәјидир

Мәктәб һаггындакы јени Ганундан сонра шакирдләрин гајнар һәјаты даһа марағлы вә мәзмунлу олмушдур. һәлә ибтидаи синифдән башлајараг шакирдләр әл әмәји илә мәшғул олур, өзүнәхидмәт үсулу, мәктәблиләрдә јүксәк интизамлылыг вә әмәјә мәһәббәт тәрбијә едир. Ејни заманда онлар елмләрә дәриндән јијәләнирләр. Јухары синифләрдә охујан ушагларын һәјаты даһа рәнкарәнк вә бәдии әсәр үчүн зәнкин мөвзулар верир.

Мәктәблиләр тәһсил алмагла бирликдә мејвә бағы салыб бечәрир, гаргыдалы јетишдирир, јүксәк памбыг мәһсулу әлдә етмәјин агротехникасына јијәләнир, барама бәсләјир вә саир. Трактору, автомашыны өјрәнмәк, чилинкәрлик, дүлкәрлик вә дәрзилик е'малатханаларында мүхтәлиф пешәләрә јијәләнмәк вә башга фајдалы ишләрлә мәшғул олмаг мәктәб һәјатынын форма вә мәзмунуну көкүндән дәјишмишдир. Мәктәбдә бу тәдбирләрин һәјата кечирилмәси шакирдләр, мүәллимләр, валидејнләр арасында марағлы һадисәләрлә вә бә'зән исә мүәјјән конфликтлә нәтичәләнир.

Јазычы вә шаирләримиз инди шакирдләримизин мә'налы һәјатындан, онларын тәһсилә вә әмәјә олан мүнасибәтиндән даһа көзәл вә марағлы әсәрләр јазыб јарада биләрләр. Мәктәб һаггында Ганун јазычыларымыз үчүн чохлу вә јени мөвзулар верир. Инди совет мәктәби марағлы мөвзулар мәнбәидир десәк, сәһв етмәрик.

Чох тәәссүф ки, мәктәб һаггындакы јени Ганунла әлагәдар олараг јарадылан ири һәчмли вә самбаллы әсәрләр бармагла сајылачаг гәдәр аздыр. Бу онун нәтичәсидир ки, јазычыларымыз јени Ганундан сонра мәктәб гапыларыны аз ачырлар. Сон ики-үч ил әрзиндә мәктәблиләрин һәјатында баш вермиш дәјишикликләр јени әсәрләрдә өз бәдии әксини тапмалыдыр.

һүсән НОВРУЗОВ.

Ағчабәди рајонунун һачыбәдәлли кәндиндәки мәктәбин мүәллими.

Бағча һәјатыны унутмаг олмаз

Илк нәзәрдә бә'зи адамлара елә кәлә биләр ки, ушаг бағчасы һәјаты марагсыз вә чансыхычыдыр. Әлбәттә, белә дејилдир.

Тәсәввүр един ки, һәлә јазмағы, охумағы бачармајан балача ушаглар радио вә телевизија верилишләриндә өз исте'дадларыны нүмајиш етдирир, тәнтәнәли бајрам кечәләриндә көзәл нәғмәләр охујур, ше'р дејир вә рәгс едирләр. 4—5 јашлы ушагларын рәсм ишләри ушаг мәтбуатында дәрч олунур, сәркиләрдә көстәрилир. Онларын дүзәлтдикләри мүхтәлиф моделләр, әл ишләри чох марағлыдыр. Ушагларын өзүнәхидмәтлә мәшғул олмаларыны мүшаһидә едәркән, онларын көрпә гәлбиндә нечә көзәл арзулар дөјүндүјүнү дујмаг о гәдәр дә чәтин дејилдир. Ушагларын бирликдә нәғмә охумасы, рәгс етмәси мүхтәлиф ојунларла мәшғул олмасы балаларымызын хошбәхт һәјатына мисалдыр.

Республикамызын һәр һансы ушаг бағчасына кетсәниз, орадакы мүхтәлиф әл ишләри вә чанлы кушәләри илә таныш олсаныз, нә гәдәр балача исте'дадлар тәрбијә едилдијинин, нечә марағлы ишләр көрүлдүјүнүн шаһиди оларсыныз.

Сон вахтларда ушаг бағчасы һәјатындан бир сыра марағлы нәср вә ше'р әсәрләри јарадылмышдыр. Бу чох аздыр. Хүсусән, ушагларын әмәк тәрбијәсиндән, техникаја олан марағындан јени әсәрләр јаратмаг јазычыларымызын шәрәфли вәзифәсидир.

С. ӘЛИЈЕВА,

Бакынын Сталин рајонундакы 127 нөмрәли ушаг бағчасынын мүдири.

Пионерләрин һаглы тәләби

Доғма сосиалист Вәтәнимиздә пионер тәшкилатларынын һәјаты сон илләр чох марағлы тәдбирләрлә әламәтдар олмушдур. Пионерләр үчүн бачарыг вә вәрдишләрин тәхмини гајдалары тәтбиг едилмиш, пионер дружиналарынын нәздиндә октјабрјат дәстәләри јарадылмышдыр.

Кәнч ленинчиләр инди пионер ики иллији илә әлагәдар олараг, охудуглары мәктәбләрдә «Једдииллијин пејкләри» дәстәләрини јарадыр, доғма тәшкилатларынын, јашадыглары шәһәр, гәсәбә вә кәндләринин тарихини өјрәнир, дәстә вә дружиналарын салнамәсини тәртиб едир, чохлу метал гырынтысы вә кағыз туллантысы топлајыб дөвләтә тәһвил верирләр.

Бәс һәлә доғма пионер дүшәркәләриндәки гајнар пионер һәјаты нечә?!

Мән бир нечә ил јај тә'тилиндә мүхтәлиф пионер дүшәркәләриндә ишләмишәм. Јај истираһәтләрини дүшәркәләрдә кечирмәк үчүн республикамызын мүхтәлиф рајонларындан кәлән ушаглар арасында јаранан сәмими достлуг, бурадакы мә'налы күнләр, марағлы екскурсијалар, доғма вә әзиз мәктәб үчүн пионерләрин топладыглары һербари вә коллексијалар, тәшкил етдикләри пионер јүрүшләри вә с. һаггында көзәл, марағлы әсәрләр јазмаг олар. Һаглы олараг пионерләримиз өзләринин гајнар вә мә'налы һәјатларына даир әсәрләр тәләб едирләр.

Минајә НУРИЈЕВА.

Бакыдакы 182 нөмрәли мәктәбин пионер баш дәстә рәһбәри.

ЧИЈӘЛӘК

Колларда битди тәк-тәк,
Гып-гырмызы чијәләк.
Дәнәси ири-ири,
Алмачан вар һәр бири.
Көрдүм мән ону дағда,
Дедим: битмә узагда
Бөјүрткәнлә баш-баша
Бизим һәјәтдә јаша.
Һәјәтим кол-кол олду,
Чијәләјим бол олду.

Х. ӘЛИБӘЈЛИ.

Театр

„ГОНШУЛАР“

МАРАГЛЫ сәһнәләр бир-бирини әвәз едир. Тамашачылар һадисәләрин нечә тамамланачағыны интизарла изләјирләр. Ики нәфәр кәнч илә јанашы отурмушам. Онларын астадан дедији сөзләри ајдын ешидирәм:

—Әкәр бу Мурканын ады Алик олсајды, дејәрдим ки, бу әһвалатлар лап бизим мәктәбдә баш вериб...

Бу сөһбәт драматург Јусиф Әзимзадәнин бу күнләрдә М. Горки адына Азәрбајчан Дөвләт Кәнч Тамашачылар Театрында илк дәфә көстәрилән «Гоншулар» («Бизим мәктәб, бизим ев») пјеси һаггында кедирди. Кәнчләрин сөһбәти сүбут едир ки, драматург аилә вә мәктәб һәјатында баш вермиш реал һадисәләри гәләмә алмышдыр.

Әсәрин мөвзусу мәктәбин һәјатла, тә'лимин истеһсалатла нечә әлагәләндирилмәсиндән көтүрүлмүшдүр. «Гоншулар» мәктәб һаггындакы јени Ганунла әлагәдар олараг, јаранмыш илк сәһнә әсәридир. Јени Ганун кәнчләрин тәһсилә бирликдә мүәјјән пешәләрә јијәләнмәси, орта мәктәби гуртардыгдан сонра истеһсалатда чалышмасы тәләбини гаршыја гојулмушдур.

Бу тәдбирин дәрин мә'насыны вә әһәмијјәтини дәрк етмәјән күтбејин, өз шәхси мәнафејини һәр шејдән үстүн тутан, мешшан, худпәсәнд адамлар да вардыр. Мүәллиф јени Ганунун габагчыл вә мүһафизәкар адамлар тәрәфиндән нечә гаршыландығыны, бу мәсәләјә кәнчләрин, валидејнләрин вә мүәллимләрин нә чүр мүнасибәт бәсләдијини ајры-ајры сурәтләрин шәхсиндә көстәрмишдир. Пјес инандырычы вә марағлы конфликт үзәриндә гурулмушдур. Ј. Әзимзадә характерчә бир-бириндән фәргләнән вә узун мүддәт јадда галан инсан сурәтләри јаратмаға наил олмушдур. Онлардан Көвһәр мүәллими, мәктәб директору Хејрулла Шаһбудагову, онун оғлу Х синиф шакирди Асланы, Хејрулланын гоһуму Меһмандары, онун оғлу Мурады, мәктәб хидмәтчиси Гочаны вә башгаларыны буна мисал көстәрмәк олар.

Әсәрдәки әһвалат Бакыда баш верир. Көвһәр мүәллимлә Шаһбудагов јени мәнзилдә дә јахын гоншудурлар. Шаһбудаговун гоһуму, һәјатын мә'насыны вәзифәдә, пулда көрән, тәшәххүсү јерә-көјә сығмајан Меһмандар өз оғлу Мурканы (о, оғлу Мурады белә чағырыр.) әмәјә нифрәт руһунда тәрбијәләндирмишдир. Меһмандарын вә Мурадын анчаг бир арзусу вар: «Мәктәб, институт, диссертасија, кабинет, телефон, машын». Шаһбудагов да оғлунун кәләчәји һаггында јанлыш фикирдәдир. Истеһсалатда чалышмағын әһәмијјәтини дәрк етмәјән ата илә оғул арасында кәркин мүнагишә јаранир. О, оғлуна дејир: «Сәнин зәһмәтин китабдыр, дәфтәрдир, вәссалам! Охујан адам кәрәк әлини ағдан гараја вурмасын». Аслан исә истеһсалатын әсил һәјат мәктәби олдуғуну билдирир, тикинтидә чалышмаға кедәчәјини исрар едир.

Бу мәсәләдә Көвһәр мүәллим, Аслан, онунла бир синифдә охујан Чејран (Көвһәр мүәллимин гызыдыр), синиф јолдашлары Шүкүр, Сәлимә, Сәлимәнин атасы, һәмчинин мәктәби һамилијә көтүрән заводун нүмајәндәси М. Әһмәдов, хидмәтчи Гоча киши һәмфикирдирләр. Јениликлә көһнәлик арасында кәркин мүнагишә кедир вә әсәр марағлы бир сонлугла гуртарыр. Мурад хулиганлыг үстүндә һәбсә алыныр. Меһмандар оғлуну хилас етмәк үчүн Хејрулладан көмәк истәјир. Бу вахт назирликдән тәшкил едилән јохламанын да нәтичәси мә'лумдур. Хејрулла сәһв һәрәкәтләри үчүн узаг јерә ишә көндәрилир. Кәнчләр исә истеһсалата кедирләр. Хејрулла инди һисс едир ки, Меһмандар јарамаз адамдыр. О, нәһајәт, Көвһәр мүәллимин хејирхаһлығыны баша дүшүр. Хејрулла илә Меһмандар арасында олан мүнасибәт исә олдугча кәскинләшир, Хејрулла онун ләјагәтсиз олдуғуну билдирир вә тәһгир едир. Нәтичәдә Көвһәр мүәллим мүбаризәдә галиб кәлир вә она атылан бөһтанлардан хилас олур.

Мүәллиф Көвһәр мүәллимин симасында узагкөрән, кәнчләри әмәјә мәһәббәт руһунда тәрбијә едән ағыллы, тәмкинли, һәм дә мүбариз бир мүәллим сурәти јаратмышдыр. О, оғлунун истеһсалата кетмәсинә мане олан Хејрулла илә дә мүбаризә апарыр вә буну доғма иши сајыр. Көвһәр ролуну Р. Мәликова ифа едир. О, мүәллифин јаратдығы сурәти бүтүн инчәлији илә сәһнәдә чанландыра билмишдир. Тамашачылар онун симасында тәвазө'кар, өз идеалы уғрунда јорулмаг билмәдән чарпышан, гајғыкеш мүәллим вә һәссас бир ананын сурәтини көрүрләр.

Азәрбајчан ССР Әмәкдар артисти Ј. Вәлијев Х. Шаһбудагов ролуну бөјүк бачарыгла ифа едир. О, јениликә хор бахан, һәм дә вәзифәсиндән горхан, мүһафизәкар бир мәктәб директору образыны јаратмышдыр. Вәлијевин ојуну чох тәбии вә чанлы тә'сир бағышлајыр. Аслан ролу кәнч артист Ф. Наибова тапшырылмышдыр. Ф. Наибов Асланын бүтүн һиссләри һәјәчанларыны бөјүк мәһарәтлә тамашачылара чатдырыр.

Меһмандар чохлу пулу, јүксәк вәзифәси илә ловғаланан, оғлу Мурадын тәрбијәсини позмуш әдәбсиз, кобуд бир адамдыр. О, мәдәбсизлик едән Мурадын чибини һәмишә пулла долдурур. Кәнч мәктәбли тәһсил әвәзинә өз һәмхасијјәти Солтанла сәрхошлуға гуршаныр. Мурад дәрсләриндән «2» алыр. О, һәддини ашараг мәктәбә дә сәрхош кәлир. Хидмәтчи ону говур. Бу мәгсәдлә мәктәбә кәлән Меһмандарла, Көвһәр мүәллим арасында кәскин мүнасибәт јараныр. Меһмандар Мурадын пис охумасынын тәгсирини анчаг мәктәбдә көрүр. Она елә кәлир ки, оғлунун тәрбијәси илә анчаг мәктәб мәшғул олмалыдыр. О, Мурады түфејли һәјата алышдырдығыны баша дүшмүр. Гоһуму Хејрулланын көмәји илә оғлу али мәктәбә дә дүзәлдәчәјини күман едир. Көвһәр мүәллим исә буна мане олачағыны ачыг сөјләјир. Меһмандар Көвһәр мүәллимдән интигам алмаг үчүн она бөһтан атыр, назирлијә шикајәт јазыр. Бу бөһтанлар әри мүһарибәдә һәлак олмуш, саф гәлбли Көвһәрә тә'сир етсә дә, ону руһдан салмыр. Әмәкдар артист М. Дадашов Меһмандара иснад едилмиш сифәтләри өз ојунунда бачарыгла чанландырыр. Меһмандарын виҹдансыз һәрәкәтләри тамашачыда нифрәт јарадыр.

Мурад ролуну исә Л. Мәммәдбәјов ојнајыр. О, образын һәрәкәтләрини вә дахили аләмини мүвәффәгијјәтлә көстәрир. Мурадын түфејлилији, шит, јерсиз һәрәкәтләри, ловғалығы, бөһтанчылығы «дај-дајлара» архаланыб, һәјатда зәһмәтсиз јашамаға чалышмасы Л. Мәммәдбәјовун ифасында чох тәбии чыхмышдыр.

Әмәкдар артист һ. Садыгов әсәрдәки һадисәләрин инкишафына күчлү тә'сир едән ағыллы, хејирхаһ, дузлу сөзләри илә һамыны күлдүрән Гоча образыны чох мәһарәтлә јаратмышдыр. Гоча киши ади бир хидмәтчи олса да, бүтүн һадисәләрин иштиракчысыдыр. Ј. Әзимзадәнин јумористик планда ишләдији бу сурәт олдугча марағлыдыр.

Шүкүр (М. Мәликов), Чејран (Әминә Јусиф гызы), Сәлимә (С. Гурбанова), Мәсмә (С. Мәчидова), Солтан (Н. Ибраһимов) сурәтләринин дә өзләринә мәхсус хүсусијјәтләри вардыр. һәмин сурәтләр артистләрин ојунунда чанлы вә марағлы тә'сир бағышлајыр. Чәсарәтлә демәк олар ки, артистләрин һеч бири өз ојунунда сүн'илијә, јерсиз һәрәкәтләрә јол вермир. Тамашанын гурулушчу режиссору Б. һәсәнов әсәр үзәриндә һәвәслә ишләмишдир. Рәссам А. Сәидов әсәрин мәзмунуна ујғун садә вә тәбии декорасијалар вермишдир. Дәниз мәнзәрәси, јағышын јағмасы сәһнәләри һамынын хошуна кәлир. Ш. Ахундова тамаша үчүн мүвәффәгијјәтли мусиги бәстәләмишдир.

Тамаша нөгсансыз да дејилдир. Гоча киши Мурады сәрхошлуғуна көрә мәктәбдән говдуғу үчүн, Меһмандарла онун арасында пис мүнасибәт јараныр. Гоча, һәтта Меһмандары мүәллимләр отағындан говмаг дәрәчәсинә кәлир. Бундан сонра исә Меһмандар Гоча кишијә мурачиәт едиб, Көвһәр мүәллим һаггында олан бөһтанчы әризәјә гол чәкдирмәк истәјир. Меһмандар кими һијләкәр бир адамы бу гәдәр садәләвләшдирмәк инандырычы дејилдир. Көвһәр мүәллимин директорун «ишинә гарышмасы» һаггында кедән сөһбәтләри үчүн јени штрихләр тапмаг лазымдыр.

Тамашаја тәкчә кәнчләр дејил, бөјүкләр дә һәвәслә бахырлар. Бу һәм мүәллифин, һәм дә театрын чидди наилијјәти кими гејд едилмәлидир.

Чавад ЧАВАДЛЫ.

Редактор мүавини
М. А. АСЛАНОВ

Бакынын Орчоникидзе рајонундакы 84 нөмрәли мәктәбин педагожи коллективи мәктәбин дәрс һиссә мүдири Сидигә Мәммәдјарова, анасы

СОНА ХАНЫМЫН

вәфаты мүнасибәти илә дәрин һүзнлә башсағлығы верир.

Сталин проспекти, һөкумәт Еви, 5-чи мәртәбә, отаг № 503. Телефонлар: редактор мүавини 3-94-05, мәс'ул катиб 3-69-44, мәктәб шө'бәси 3-94 05, мәктубләр вә мәктәбдәнкәнар тәрбијә шө'бәләри 3-96-40, әлавә 10-01.

ФГ 08952 Бирләшмиш нәшријјат мәтбәәси, Бакы, Сталин проспекти 137. Типография объединенного издательства, Баку, проспект Сталина, 137. Сифариш № 4708